

Državni stručni skup za ravnatelje
osnovnih škola: „Ritam škole:
Emocionalna otpornost i vodstvo”

Nastavnička naobrazba i vodstvo koje osluškuje potrebe ljudi, ne samo sustava

Vjera Brković, prof.
Hrvatsko katoličko sveučilište

Cilj izlaganja

❖ Izložiti problematiku nastavničke naobrazbe u RH i njezinu učinkovitost te prikazati kako odgovara na potrebe i aktualne izazove

❖ Izlaganje je podijeljeno:

1. Nastavnička naobrazba-kontinuiteti i promjene
2. Vodstvo=pedagoško postupanje

***Pripremaju li fakulteti nastavnike prema onom što podrazumijevaju
pedagoške kompetencije i izazovi danas?***

Povijesni presjek nastavničke naobrazbe u Hrvatskoj

Geneza nastavničke naobrazbe –sustavne promjene i propisani kriteriji 1972./73. godine

❖ Pedagoško-psihološko obrazovanje

„(...) potreban liječnički pregled i nalaz o zdravstvenom stanju kandidata od strane medicine rada vezano za profesionalnu orijentaciju, što je značilo potvrdu sposobnosti za uspješno obavljanje nastavničkog zvanja (...)”

Propisani kriteriji za upis

„(...) budući nastavnici moraju biti mentalno zdrave osobe, visokih intelektualnih sposobnosti/IQ/ i široke opće kulture. Oni moraju imati sposobnosti jasnog i pravilnog usmenog i pismenog izražavanja na materinjem jeziku.

Kandidati za upis na nastavničke fakultete trebaju imati razvijen kritički stav, kao uvjet znanstvenog pristupanja pojavama života, tj. sposobnost kritičkog i kreativnog mišljenja(...).

Budući da nastavničko zvanje postavlja nastavnicima velike zahtjeve u pogledu obrazovanja, pretpostavlja se kao uvjet za upis u nastavničke škole natprosječan uspjeh u dotadašnjem školovanju. Kandidati pri upisu na nastavničke fakultete moraju imati najmanje vrlo dobar opći uspjeh, odnosno srednja ocjena ne može biti niža od 3,5 u svim razinama srednje škole (...).”

Intelektualne sposobnosti se utvrđivale su se liječničkom svjedodžbom od ovlaštenih zdravstvenih institucija, testovima inteligencije, testovima opće kulture te pismenim i usmenim ispitom.

Sklonost za odgojni rad

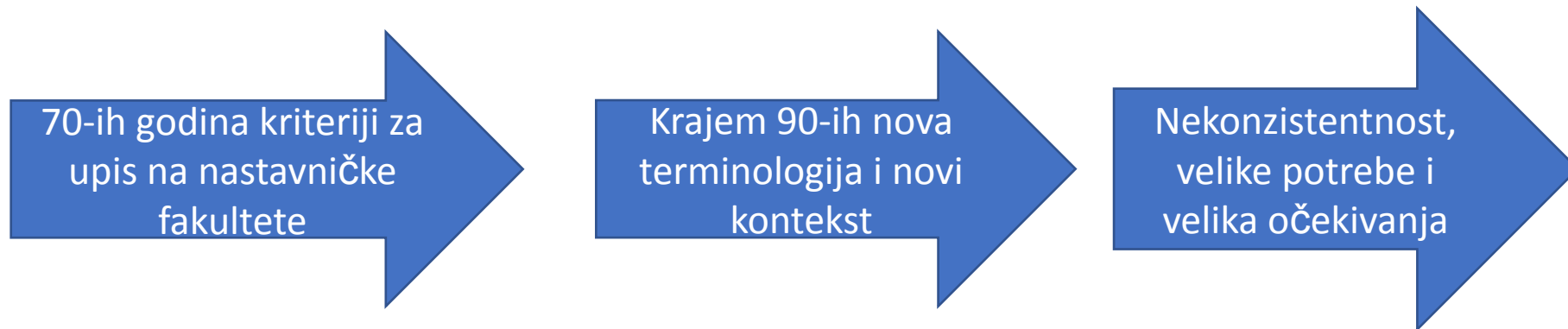
„(...) svaki nastavnik mora imati specifične sklonosti za odgojni rad: vedrina i optimistično gledanje na svijet, ljubav prema djeci, smisao i pozitivan odnos prema nastavničkom pozivu, sposobnost uspješnog komuniciranja s djecom i odraslima, strpljivost u ophođenju s djecom i smisao za predočavanje, objašnjavanje, pravičnost i objektivnost u postupcima prema djeci, autoritet i poštivanje dječje ličnosti (...).”

Dokazi za navedene sklonosti utvrđivale su se intervjuom, pisanim radom i mišljenjem Nastavničkog vijeća srednje škole iz koje dolazi kandidat.

IZVOR; HR-HDA-1413 Prosvjetni savjet, kut. 19, Spis br. 133/1-1972.

Kontinuiteti i promjene u konceptu nastavničke naobrazbe

- Zakonski okvir
- Proces dugog trajanja

Nastavnička naobrazba u RH danas

Stručna znanja

pedagoško, psihološko, didaktičko i
metodičko obrazovanje

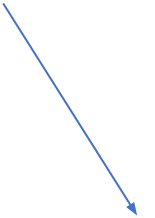
Godina	Broj sveučilišta	Broj akreditiranih studijskih programa	Nastavnički smjer
2021.	8	1358	71
2025.	10 (4 privatna)	1860	120

Modeli stjecanja nastavničkih kvalifikacija

- visokoobrazovne ustanove samostalne su u kreiranju i ponudi nastavničkih programa
- postoje dva modela stjecanja nastavničkih kvalifikacija

Studijski programi

Programi cjeloživotnog obrazovanja

Pedagoško-psihološko obrazovanje

- *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*
- 60 ECTS bodova (čl. 105. minimalno 55 ECTS bodova)
- neutvrđeni ECTS bodovi za temeljne predmete (Opća pedagogija, Psihologija odgoja i obrazovanja, Didaktika i Predmetna metodika i Metodičke vježbe (nastavna praksa)
- problem ECTS-a na dvopredmetnim studijima i online nastava
- Pravilnici stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju (1996./1999.)
- Pravilnik o odgovarajućoj vrsti obrazovanja učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi (na snazi od 26.1.2019.)

Pedagoške kompetencije

Članak 2.

Osoba koja se zapošljava na radnome mjestu učitelja ili stručnoga suradnika, a koja tijekom studija nije stekla potrebno pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičko obrazovanje (u daljnjem tekstu: **pedagoške kompetencije**), dužna ga je steći sukladno odredbama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj ili srednjoj školi (u daljnjem tekstu: Zakona).

Pedagoške kompetencije nastavnika?

Koje su to kompetencije potrebne za uspješan pedagoški rad?

Pedagoške kompetencije

1. **osobna kompetencija**: empatičnost, entuzijazam, profesionalni etos, dobro raspoloženje, smirenost, strpljivost, pravednost, objektivnost, dosljednost...; uvjerenost i uvjerljivost;
2. **komunikacijska kompetencija**; ostvarivanje dijaloga s učenicima;
 - sposobnost komunikacije
 - poticanje razvoja „kritičke svijesti” i poticanje kvalitetne rasprave;
3. **socijalna kompetencija**: pitanje umijeća uspostave odnosa s učenicima, roditeljima, kolegama i upravom škole;
4. **emocionalna kompetencija**: samosvijest, samosvladavanje, motiviranost, empatija, društvena umijeća;
5. potiče razumijevanje i uvažavanje drugih vjera i kultura, suradnja s roditeljima učenika i s lokalnom zajednicom(**interkulturalna**).

Pedagoške kompetencije=Pedagoško postupanje

Pedagogija (grč. παιδαγωγία: odgoj)

Paidagogos= „*paídos*“ =dijete, „*ago*“ =pratiti, voditi

„Nestanak“ pedagogije iz sustava

- ❖ pomoći da dijete uči, razvija vještine, stječe znanja, moralne vrijednosti, navike i društveno poželjno ponašanje

Pedagoško djelovanje nastavnika

- Cilj pedagoškog djelovanja = socijalno kompetentno ponašanje

nastavnik/ci kao modeli (učenje po modelu) → važni za očuvanje
mentalnog zdravlja učenika

Dobrobit = emocionalna, psihološka, socijalna i duhovna

„Vodstvo koje osluškuje potrebe ljudi, ne samo sustava”

- dosljedno ohrabrivanje ponašanja koje se smatra primjereno situaciji

Pedagoške kompetencije i stjecanje kvalifikacija

- Zakon o hrvatskom kvalifikacijskom okviru → uređuje kvalifikacije koje se stječu na svim razinama i vrstama obrazovanja (2013)
- Registar HKO → uspostavljen je za potrebe vođenja podataka o standardima zanimanja i skupovima kompetencija te standardima kvalifikacija i skupovima ishoda učenja kao **podloge za izradu obrazovnih i studijskih programa usklađenih s HKO-om**

Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO)

- Standard zanimanja - **Učitelj/učiteljica/nastavnik/nastavnica predmetne nastave** (datum upisa 17.3. 2023., vrijedi do 31.12. 2026.), Sveučilište u Zadru

- Opis zanimanja ili skupa kompetencija

Nastavnik općeobrazovnog nastavnog predmeta jest stručnjak koji odgaja i obrazuje, te poučava učenike u osnovnim i srednjim školama (gimnazijama, strukovnim, obrtničkim i umjetničkim), centrima za odgoj i obrazovanje i drugim institucijama koje provode općeobrazovne programe (programe za stjecanje temeljnih kompetencija) na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini – iz općeobrazovnog nastavnog predmeta.

Općeobrazovni nastavni predmeti su: hrvatski jezik, strani jezici, klasični jezici, jezici nacionalnih manjina, matematika, biologija, kemija, fizika, geografija, sociologija, filozofija, vjeronauk, etika, tehnička kultura, informatika, tjelesna i zdravstvena kultura, glazbena kultura i umjetnost, likovna kultura i umjetnost, plesna umjetnost i dr.

- Skupovi kompetencija (12)
- Ključni poslovi (11)

Kompetencije: Ostvarivanje djelotvorne suradnje i komunikacije općeobrazovnog nastavnika s učenicima, roditeljima / skrbnicima, suradnicima u osnovnoj ili srednjoj školi

- prepoznati kod učenika rizične čimbenike za razvoj problema u ponašanju i mentalnom zdravlju (zanemarivanje, odgojna zapuštenost, socijalni položaj) i poduzeti odgovarajuće korake u njegovoj zaštiti;
- poštovati učenika, suradnika u školi i izvan škole, te roditelja/skrbnika;
- redovito i pravodobno informirati učenika i roditelja/ skrbnika o učenikovom napredovanju i uspjehu temeljem stalnog praćenja učenika;
- surađivati s vanjskim dionicima (drugim školama, znanstvenim institucijama, jedinicama lokalne samouprave, tvrtkama, strukovnim asocijacijama) i dr. institucijama u zemlji i inozemstvu;
- djelotvorno surađivati sa stručnim suradnicima u školi;
- stvarati i održavati suradničku kulturu rada u cijelom kolektivu;
- održavati profesionalni i kolegijalni odnos sa svim suradnicima u školi i izvan škole;
- održavati suradnju sa svim drugim relevantnim čimbenicima koji se odražavaju na dobrobit učenika (bolnica, socijalni rad, policija i dr.).

Zaključak

Neophodno je raditi na poboljšanju nastavničke naobrazbe jer će se jedino kompetentni stručnjaci različitog profila tijekom rada u odgojno-obrazovnim ustanovama moći nositi sa izazovima odgoja.

„Prvi koraci u obrazovanju nisu mali-oni su temelj puta kojim će osoba koračati kroz radni vijek”

ZAHVALJUJEM NA POZORNOSTI!

Literatura

- HR-HDA-1413 Prosvjetni savjet, kut. 19, Spis br. 133/1-1972.
- Pravilnik o stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju (1996./1999.)
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1996_01_1_28.html
- Pravilnik o odgovarajućoj vrsti obrazovanja učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi
(https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_6_137.html)
- Zakon o hrvatskom kvalifikacijskom okviru <https://www.zakon.hr/z/566/zakon-o-hrvatskom-kvalifikacijskom-okviru>
- Registar HKO
(<https://hko.srce.hr/registar/standardi?datumOd=&datumDo=6.10.2025.&sektor=21&nacinUpisaSkomp=&nacinUpisaSiu=&razina=&razinaEQF=&agencija=>
- hko.srce.hr/registar/standard-zanimanja/detalji/466
- Pojmovnik mentalnog zdravlja
(<https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/Pojmovnik-mentalnog-zdravlja-final.pdf>)
- D. Goleman: Emocionalna inteligencija, Zagreb, Mozaik knjiga 1997.
- V. Bolčević Novak; G. Dvekar-Bešenić; Mentalno zdravlje učenika, Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje, 2021.
- M. Brust Nemet: Pedagoške kompetencije učitelja u sukonstrukciji nastave, Život i škola, br. 30 (2/2013.), god. 59., str. 79.-95. <https://hrcak.srce.hr/file/194718>
- Š. Avšić, T. Rifel, (2016). Holistic Pedagogy and Early Childhood Education. Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja XIV (3), 429-442.